

MEMORII GHEORGHE SPATARU*
cartograf

La 28 noiembrie 1928 încep activitatea în noul meu serviciu la Fondul Bisericesc Ortodox Român al Bucovinei din Cernăuți, secția de amenajare a pădurilor. Pentru mine era un serviciu nou și

interesant. În ciuda faptului că era o instituție pur românească, toți specialiștii erau nemți sau alte naționalități, ca moștenire de la administrația austriacă. Dar pentru mine era cu atât mai curios și mai interesant să văd cum se lucrează. Pe vremea aceea personalul din care se compunea această secție era următorul: șeful secției era inspector general silvic Czech Francisc, pensionar reangajat; ingineri șefi silvici Gorețchi Ferdinand; Scharbert Friederic, doctor geodez; Savițchi Fevroniu; inginer subinspector silvic

* Spătaru Gheorghe este unul dintre eminenții cartografi ai Fondului Bisericesc Ortodox Român din Bucovina care a lucrat cu pasiune și dăruire în cadrul secției de amenajare a pădurilor în perioada de după 1928 până la desființarea administrației Fondului în 1948.

S-a născut la 5 mai 1900 în comuna Brehuiești jud. Botoșani. Între anii 1915-1919 face școala de cartografie și măsurători terestre ca șef de promoție. Repartizat la secția geodezică a Institutului geografic al armatei, a participat și la delimitările de frontieră în perioada de după primul război mondial până în anul 1927.

Având o practică și o experiență remarcabilă și fiind un bun cunoscător al lucrărilor de amenajare ca și a specialiștilor din administrația Fondului, ca fost colaborator și prieten l-am rugat să-și scrie amintirile pe care le are din perioada cât a lucrat la Fond, care considerăm că prezintă interes pentru istoriografia pădurilor din Bucovina.

Menționez că între anii 1946-1948 am lucrat împreună la amenajarea pădurilor Fondului din ocoalele silvice Solca, Gura Humorului, Frasin, Pojorâta și Iacobeni, fiind colaboratorul meu principal astfel că l-am cunoscut foarte bine. În anii aceia de secetă, foamete, țara ruinată de război și ocupația rusească, o duceam foarte greu pe teren cu mâncarea în deosebi și chiar cu hainele. Era pericol și din cauza terenurilor minate.

În cadrul lucrărilor de amenajare pe care le-am condus în acea perioadă Spătaru Gheorghe se ocupa cu delimitările, ridicările în plan și raportările ca și cu întocmirea hărților de cultură și exploatare.

Începând din acest număr al Revistei noastre vom publica unele extrase din această lucrare remarcabilă.

R. Ichim
10 mai 1996

Welden Wilhelm; inginer silvic Pichlmayer Heinrich; ingineri silvici stagiaari Teleagă Gheorghe, Patzak Erich; asistenți tehnici Kucharski Ernst; Pochmarski Ferdinand, Flasch Anton; conductor silvic ajutor Kunzl Rudolf; brigadieri silvici Hoffmann Alfred, Urbaczek Carol, Koubek Alfred, Reiter Josef și Corotciuc Octavian - practicant silvic.

Împreună cu acest personal (mai puțin Gorețchi, Teleagă și Savițchi) am lucrat la această secție timp de 12 ani. Flasch Anton fusese scos la pensie chiar în toamna anului 1928 pentru că timp de 10 ani de la unire nu și însușise limba română.

Prima campanie de măsurători la această secție am făcut-o în vara și toamna anului 1929 în Ocolul silvic Falcău. Aici se făcea așa numita amenajare definitivă. Dar astfel de amenajare definitivă se mai făcuse în anul 1889 care după 40 de ani nu mai era valabilă și trebuia făcută alta nouă. Deci, după 40 de ani iar se lua de la început cu o nouă triangulație, cu noi ridicări în plan cât mai amănunțite, de parcă n-ar fi fost niciodată acest teren măsurat. Pentru mine era foarte interesant. Dr. Scharbert făcea o nouă triangulație cât mai deasă, dezvoltată din 2-3 puncte trigonometrice ale căror coordonate îi erau cunoscute. Avea el un registru al tuturor punctelor trigonometrice, copiate manual, luate din triangulația din anul 1820 făcută de austrieci în Bucovina cu baza de la Rădăuți. De pe această bază s-a dezvoltat și triangulația țării noastre când s-au început primele măsurători pentru harta țării în anul 1864, sub Cuza, tot cu specialiști austrieci. Dr. Scharbert ținea mult la acest registru pentru că era unic în felul său, avea toate punctele trigonometrice ale Bucovinei, cu desenul și descrierea lor amănunțită. Pentru acest fapt, în anul 1940 când s-a repatriat în Germania, pentru a nu se pierde, l-a luat cu sine și l-a depus la Ambasada Română din Berlin pentru a fi predat Administrației Fondului Bisericesc din Vatra Dornei. Deci registrul a fost înapoiat grație acestui om care știa ce înseamnă, avea dragoste de meserie și integritate de caracter. La naționalizarea din 1948, acest registru a fost luat de inginerul

profesor de topografie la Facultatea de Silvicultură din Brașov, Bereziuc.

În noua și interesanta mea însărcinare în această campanie am fost introdus de inginerul Savițchi Fevroniu căruia îi luam locul. Aici, împreună cu asistentul tehnic Flasch Anton aveam de raportat toate ridicările făcute în teren de operatorii topografi. Lor nu li se permitea să-și raporteze singuri ridicările, pentru a nu-și ascunde eventualele greșeli. Operatorul topograf avea la dispoziție 3 oameni așa-zisi "figuranți". Acești oameni erau luați din același sat. Satul Clit de lângă Rădăuți ne procura figuranții necesari lucrărilor de amenajare în fiecare an, în orice campanie, în orice ocol, cât de depărtat ar fi. Oamenii erau preferați din cei care au mai fost, așa că meseria de figurant se păstra din tată în fiu și noi îi plăteam după vechime. Când aveam de ieșit pe teren, șeful secției scria la Clit unuia din ei considerat ca șef, locul, data și numărul oamenilor cu care trebuie să fie prezenți pentru începerea lucrărilor. În felul acesta se renunța la localnicii ocazionali care, după ce pierdeam timp cu instruirea lor, în câteva zile ne lăsau pe motiv că au de făcut fân . . .

Cei trei figuranți la dispoziția operatorului aveau următoarele însărcinări : primul așa-zis "Vizurmann" a tăia vizele pentru instrument, al doilea "Lattermann" care ducea stadia și al treilea "Instrumentmann" care ducea instrumentul. Vizurmanul era persoana cea mai importantă care se alegea din cei mai vechi și cu mai multă experiență. El parcurgea linia care trebuia măsurată, el fixa locul unde trebuie pus instrumentul, el fixa locul stadii și el trebuia să curețe viza de orice crenguță ar fi împiedicat citirea pe stadie. Un astfel de figurant era dat unui inginer tânăr și fără experiență ca treaba să meargă bine și repede. Inginerul nu avea decât a citit stadia, unghiurile și a-și face schița în carnet. Altă bătaie de cap nu avea. Dacă interesul profesional nu-l îndemna a cunoaște mai mult, cum se trasează o linie de parchet, perpendiculară pe curbe, pe vâlcea etc. practic nu învăța prea mult. Latmanul are de ținut stadia perfect perpendiculară ca măsurătoarea să iasă cât mai bună. La noi stadiile erau

nepliable, aveau sprijinitori și fir cu plumb, așa că se puteau fixa perfect perpendicular fără a o mai ține cu mâna. Odată fixată, omul mai putea face un țaruș sau ajuta la vizibilitate. Instrumentmanul purta instrumentul, îl pune în stație, îl cala și chiar pune luneta pe stadie gata de citit. El mai făcea țaruși și îi numerota după numărul din carnet. Aceștia doi din urmă, dacă erau mai tineri, erau îndrumați și instruiți de cel dintâi.

Pe lângă echipele de ridicări în plan lucrau și echipele de clupare. Această operație se făcea în parcelele cu pădure bătrână care se propuneau pentru tăiere, cu scopul de a afla care este masa lor lemnoasă în picioare. Echipa se compune dintr-un șef și 3-4 oameni înarmați cu clupe. Șeful echipei era de obicei un conductor silvic, un brigadier silvic, sau chiar un figurant bătrân cu multă experiență în meserie. Șeful echipei avea o tăbliță de lemn pe care era fixat formularul și era așa fel agățată de gât că îi stătea comod în față și ponta cu ușurință ceea ce-i strigau coechipierii:..brad 35!..fag 52!..molid 63!... Figurantul după ce striga, trăgea pe coaja copacului o zgârâitură cu o ghiară tăioasă fixată într-un mânier și trecerea la altul. După clupaj urma dendrometria sporadic și media înălțimilor.

Concomitent mai lucra și o altă echipă de așa - numiții "Versauleri" cum s-ar zice stâlpari. Această echipă confecționa pietrele de hotar, de linii parcelare, de linii somiere, le dăltuia inscripția, le vopsea cu roșu și le îngropa pe locul indicat de inginerul șef. Un astfel de stâlp, chiar dacă cu timpul dispărea vopseaua, zeci și zeci de ani se putea citi literele și numerele dăltuite în piatră. La ocoalele de șes unde din lipsa pietrii se făceau stâlpii din lemn, era mai greu că putrezeau. Această echipă avea mult de lucru mai ales la amenajare definitivă, că toate acestea erau rebotezate.

Ridicările în plan se făceau cu busola tachimetrică (Waldbusole) fabricată de firma vieneză Neuhofer & Sohn cu gradația sexagesimală și orientare magnetică. Deci pe metoda grafică care dădea oarecare deviații, însă punctele de triangulație fiind dese, la 3-4 sute de metri unul de altul, compensarea se

făcea ușor și treaba mergea bine și repede. Raportarea se făcea la fața locului. Operatorul trimitea carnetul la raportat în fiecare săptămână ca să se poată vedea dacă a făcut vreo greșală, în care caz cancelaria dispunea remăsurarea ridicării necorespunzătoare. Zic "Cancelarie" întrucât eu care raportam și găseam că poligonul nu se închide aduceam la cunoștință șefului, fie Dr. Scharbert, fie ing. Pichlmayer și acesta - după ce mai verifica și el, dispunea remăsurarea.

Raportarea se făcea la scara 1 : 5760, adică dublul cadastrului, pe hârtie subțire, albă, cu raportoare metalice prinse de niște brațe ce erau fixate de masă și care arătau totdeauna nordul, așa că nu mai trebuia hârtie milimetrică. Fixarea definitivă a ridicărilor pe foile originale se făcea la Cernăuți după întoarcerea din campanie. Foile originale erau făcute pe hârtie de desen marca Schoellers - Hammer, groasă și lipită pe pânză prevăzute cu careuri maro de câte un jugăr (circa 5700 m²), caroiaj făcut cu ajutorul unui coordonatograf pe care Dr. Scharbert își amplasase punctele de triangulație făcute pe teren. După ce toate ridicările în plan erau introduse și după ce toate parcelele și subparcelele erau trase în tuș, inginerii procedau la planimetrarea suprafețelor și la formarea amenajamentului, iar eu la pantografierea planurilor originale de la scara 1:5750 la scara 1:20.000 sau 1:25.000 pentru harta arboretelor pe întregul ocol.

După ce toată pantografierea era gata, urma tragerea în tuș a originalului și apoi tragerea în tuș a celor 4 matrițe pe hârtie de calc pentru reproducerea hărții arboretelor în 4 culori : planimetria în negru, pâraiele în albastru, drumuri, cărări, borne, în roșu și curbele de nivel în brun. Intrucât noi nu făceam altimetrie, curbele de nivel le luam după hărțile de stat major. Toate aceste matrițe se desenau cu tuș negru, frecat cu carmin, pentru a fi cât mai compact. Altfel, cu tuș obișnuit, transportarea matriței pe plăcile litografice nu se putea face. Pentru fiecare culoare pe hartă trebuia o matriță separată. Când aceste matrițe erau gata și bine verificate, se trimiteau la un atelier de litografiere în București ca de exemplu la

Societatea anonimă Română Marvan care scotea atâtea exemplare câte aveam noi nevoie pentru 10 ani. Odată ce aveam hărțile reproduse, un număr restrâns trebuiau colorate pentru diferite scopuri. Eu le coloram cu culori de apă în mod diferit pentru a arăta care este vârsta arboretelor la fiecare subparcelă. Galben cl. I-a pentru 1 - 20 ani: roz cl. II-a, 21 - 40 ani verde cl. III-a, 41 - 60 ani: albastru cl. IV-a, 61 - 80 ani: portocaliu cl. V-a, 81 - 100 ani; cenușiu cl. VI-a peste 100 ani. Așa dar privind o astfel de hartă în 6 culori se putea vedea ce vârstă predomină în acest ocol silvic. Toate aceste lucrări trebuiau să fie gata până în primăvara anului când toată secția pleacă într-o nouă campanie.

În anul următor 1930 nu s-a făcut nicăieri amenajare definitivă ci doar revizuirea amenajamentului. Aceste revizuii se făceau în fiecare ocol la fiecare 10 ani. În acest an am făcut revizuirea amenajamentului în 4 ocoale silvice : Stulpicani, Putna, Codru-Voevodesei și Marginea. În acest an, din toată echipa din anul trecut lipsea ing. Savițchi Fevroniu în schimb aveam un inginer nou, Romanciuc Roman. În hărțile silvice ale ocolului Stulpicani, pădurea seculară din Slătioara era arătată printr-o pată mare albă. Pentru această pată albă, inspectorul general Czech Franz a avut mare necaz. Niște oameni de afaceri evrei, dornici de câștig nare și fără multă bătaie de cap, au pus ochii pe această pădure, au mers la ministrul Bucovinei - pe atunci profesorul universitar Nistor Ioan - ca să intervină la autoritățile de resort să o propună la exploatare. Nistor, probabil cointerestat și el, merge la mitropolitul Bucovinei, Nectarie, acesta cheamă pe șeful amenajărilor Franz Czech . . . Acesta când aude despre ce este vorba, începe să tremure și cu lacrimi în ochi și cu vocea sugrumată de emoție, spune :

- De 40 de ani gospodăresc această pădure ca ochii mei din cap (vorbea nemțește) și Prea Sfinția Voastră vrea să distrug ? . . . Asta nu se poate ... Asta nu pot eu face ! Mai bine demisionez și nu mai vreau, în viața mea, să mai aud de pădure” ... Totuși a dispus ca pata albă din hărți să dispară. S-au făcut linii somiere, parcelare, parcele, subparcele, așa că

pata albă a dispărut. E vorba de 274 hectare cu arbori giganți. Dar bătrânul nostru șef nu se lasă. Îndrăgit peste măsură de această pădure, se suie pe tren și se duce la București la profesorul universitar Drăcea de la Facultatea de Silvicultură care venea în fiecare vară în excursie cu studenții săi pe aceste meleaguri și-i povestește cazul. Acesta, împreună cu alți oameni inimoși și îndrăgiți de pădure ca profesorul universitar Bușuleac și alții, au elaborat un proiect de lege prin care pădurea seculară de la Slătioara să fie declarată “Monument al Naturii”.

Dar speculanții au perseverat în acțiunea lor distructivă. Bătrânul silvicultor care cunoștea toți arborii mai deosebiți din toate pădurile Fondului Bisericesc, a fost destituit. Mitropolitul a chemat pe șeful de ocol de la Stulpicani și la întrebare dacă în pădurea seculară nu se pot face produse “accidentale”. Șeful de ocol Tcaciuc Anton zis Delavale, slugarnic și cointerestat, i-a răspuns afirmativ. Și trebuia tot mergea . . .

Dar bătrânul silvicultor care o viață întreagă a trăit pentru pădure, nu putea sta liniștit acasă. Se scula de dimineață, își lua bergstocul și făcea inspecții pe cont propriu prin pădurile din jurul Cernăuțiului și venea și raporta șefului de servicii. Acesta îl asculta din politețe, se minuna de cele auzite, dar fără să ia vreo măsură de rigoare. Atunci bătrânul umbla furios pe coridoarele instituției căutând pe cineva să-și verse focul. Întâmplător eram de față la un astfel de dialog între el și inginerul Treznak Franz care fusese șef de ocol la Revna :

- În ocolul dumitale am găsit o întreagă porcărie! Ce ai făcut ?

- Eu nu știu ... doar nu mai sunt șef de ocol la Revna!

- Dar ai fost !

- Si ce dacă am fost ? Si dumneata ai fost odată inspector general și azi nu mai ești! Ce mai cauți prin pădure? Vezi să nu întâlnești vreun pădurar ce nu te cunoaște ... mai ieși și bătaie ...

Dar odată cu instalarea noului mitropolit Visarion care a venit cu oamenii lui, bătrânul (der Alte) a fost iar reangajat și pus la locul lui de cinste ca consilier. Am

făcut cu el ultima campanie în anul 1943 la revizuirea amenajamentului din ocolul silvic Frătăuți. Avea 77 ani și făcea descrierea arboretelor cu atâta agilitate urcând și scoborând, că pădurarul cu greu se putea ține de el.

In anul 1931 ne-am deplasat în ocolul silvic Brodina unde s-a făcut amenajare definitivă ca și la Falcău în 1929. Triangulația o făcuse Dr. Scharbert încă din anul trecut 1930. Totul a decurs conform programului.

In anul 1932 am făcut revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Argel. În acest an criza financiară era în culme. Din salarii primeam doar mici acțiuni. Când a venit timpul să ieșim pe teren noi am pretins să ni se dea toate restanțele din salarii și diurne pe o lună înainte. Conducerea spunea că nu-s bani. Noi spuneam că vom ieși pe teren când vom primi banii ... Dacă conducerea a văzut că vara a trecut și e gata să treacă și toamna, au făcut cum au putut și ne-au satisfăcut doleanțele pentru a nu rămâne fără amenajament în ocolul Argel. Pe atunci pe timpul crizei financiare, banii circulau mai mult metalici, iar din fiecare fâșic mai lipsea câte ceva. Cine avea de primit mai mulți bani, primea fâșicuri, bucuros că primește, fără să mai caute în fața casierului conținutul lor. Si cum șeful nostru inspector general Czech avea de primit nu mai puțin de vreo 50 mii lei, deodată se pomenește cu o movilă de fâșicuri pe care singur nu le putea duce. Atunci trimite pe brigadierul silvic Hoffmann să-i aducă rucsacul ... Deci criza financiară avea și ea ciudățeniile ei. Si-a băgat în rucsac fâșicurile și a plecat acasă cu pază dublă.

Pe teren am ieșit în ziua de 14 oct. de sfânta Paraschiva, când normal era timpul de întoarcere. Am avut noroc că în ultima decadă a lunii octombrie și întreaga lună noiembrie nu am avut nici zăpadă nici viscole. Alt noroc era acela că inginerul Savițchi, șeful ocolului Argel, nu avea mai mult de 36 rațe ... Bătrânul nostru șef care locuia la ocol în camera de inspecție, număruse câte rațe se găseau pe bățatură, întrebuse pe Doamna Savițchi cât costă o rață, îi depune toți banii pentru toate rațele în monede mici - ceea ce face doamnei mare bucurie la vederea atâtui bănet - și o

rogă să-i frigă câte una pe zi... Noi de cum am venit ne-am instalat în camera de inspecție din casa silvică Roșoșa și ne-am pus pe lucru, considerând că, cu cât vom fi mai harnici, cu atât scăpăm mai repede acasă și frigul nu ne prinde. Dar în socoteala noastră uitasem să ținem cont și de rațele lui Savițchi...Ele ne împiedicau hărnicia ... Pentru a ști câte zile mai stăm, trebuia să știm câte rațe se mai găsesc încă nefripte.

In anul 1933 am făcut revizuirea amenajamentului din ocolul silvic Vama cu ing. Pichlmayer. Aici am avut un nou colaborator pe tânărul ing. silvic stagiar Tipa Eugen. Criza economică continua viguros, salarii micșorate, din diurnă abia ieșea mâncarea; dar măcar se dădeau la timp.

In anul 1934 am făcut revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Iacobeni cu ing. dr. Scharbert și Tipa Eugen. Acuma situația financiară a început să se îndrepte. Lucru era mult și noi ieșisem ceva mai târziu. Mai multe ocoale trebuiau revizuite. Pentru aceea, secția noastră s-a împărțit în două echipe. Prima echipă cu cei mai tineri era sub conducerea inginerului Pichlmayer. Lor li s-au repartizat ocoalele cele mai grele. Noi cu Scharbert am avut un singur ocol, dar mare.

In anul 1935 am făcut revizuirea amenajamentului, tot în echipa doctorului Scharbert, în ocoalele silvice Gura și Mânăstirea Humorului. El făcea descrierea arboretelor, eu cu măsurătorile și brigadierul Corotciuc cu cluparea viitoarelor parchete. Totdeauna când ne despărțeam în 2 echipe, eu făceam măsurători 4-5 zile și restul zilelor raportam. Evenimentul cel mai important pentru mine a fost că - cu ocazia unor măsurători în satul Voroneț, cantonul Maghernița, am cunoscut pe fiica mijlocie a brigadierului silvic Rzeszowski Eugen care mi-a devenit soție.

In anul 1936 am făcut revizuirea amenajamentului în ocoalele silvice Pojorâta, Solca și Jucica, tot cu dr. Scharbert. Aici am avut un nou colaborator în persoana ing. Bucevschi Dragoș. Aceasta nu era un tânăr stagiar venit pentru practică, cu un șef de ocol repartizat la noi pe cale disciplinară. Avea el niște nereguli pe unde a fost și

ancheta era în curs. În acest timp de așteptare trebuia să facă ceva și alt loc nu era decât la amenajarea pădurilor unde putea chiar să mai învețe câte ceva.

În anul 1937 am făcut revizuirea amenajamentului în ocoalele silvice Pătrăuți, Ilișești și Ciudei, tot în echipa Dr. Scharbert. Aici am avut un nou colaborator în persoana inginerului Tcaciuc Antonie zis Delavale. Acesta era repartizat la secția noastră tot pe cale disciplinară. Fusese el șeful ocolului silvic Stulpicani cu câțiva ani în urmă, tocmai când speculanții se întreceau cu intervențiile pe la cei mari pentru a lichida, pădurea seculară Slătioara. Dacă au văzut că nu merge cu "tăiere rasă", s-au mulțumit cu produse "accidentale" din acea pădure, mijlocite de șeful ocolului cu aprobare de sus... Acuma venise timpul scadențelor. Dar acești colaboratori mai mult ne încurca să ne ajute. Nu erau deloc serioși și lucrarea o făcea anapoda, sau din neștiință, sau din rea-voință. Totdeauna lucrările lor trebuiau refăcute.

În anul 1938 am făcut revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Straja cu ing. Pichlmayer. Aici am avut iar niște colaboratori noi. Primul era ing. stagiar Strătescu care venise pentru practică. Al doilea era ing. șef Nastase Iancu care fusese șeful ocolului silvic Cuciurul Mare și venise la noi pe cale disciplinară. Acesta nu se împăca deloc cu noul loc de muncă, sau cu noua muncă. Era impulsiv, nervos, irascibil. Se vede că avusese mari nereguli pe la ocol unde se făcea ancheta. Până la urmă, din cauza acestora, în anul 1940 - deși român - s-a declarat neamț și s-a repatriat în Austria. Zicea că era născut în Tirol.

În anul 1939 am făcut revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Falcău și Codrul Cozminului. În acest an iar am avut un nou colaborator, dar nu din cei obișnuiți care ne picau pe care disciplinară ca o pacoste, ci un băiat studios care cu modestie și sfială se interesa de orice lucru, mai cu seamă de hărți. El nu era un începător, avea 32 ani și până la această vârstă colindase mări și țări pentru a se instrui în ramura silviculturii. El era acela ce peste ani a devenit academicianul Popescu I. Zeletin și venise și la noi să vadă care este

metoda noastră de lucru. Povestea el că a fost prin prestigioase țări cu tradiții în cultura și exploatarea lemnului ca Germania, Suedia, Norvegia, Finlanda etc. Peste tot a cercetat și a studiat metodele din fiecare țară. La noi - spunea el - a venit pentru un an de zile să lucreze cu noi efectiv ca amenajist, să pătrundă și în tainele acestei faimoase metode de amenajare a pădurilor moștenită de la Austria, de care a auzit atâta vorbindu-se, ca să poată face comparație cu celelalte țări prin care fusese. Ai noștri l-au primit cu multă bucurie. A mers cu noi pe teren, a lucrat cu multă râvnă, a mâncat la bucătăria noastră comună, a dormit cu noi, așa că a pătruns și în viața noastră de fiecare zi de pe teren ca amenajist, cu iz austriac...

La noi când se făcea revizuirea amenajamentului cu mai mulți amenajști și un singur șef - pentru a merge treaba bine - trebuia să renunțăm la prea multă comoditate și să acceptăm o viață ceva mai dură cu regim apropiat de cazarmă : dormeam mai mulți într-o cameră, cum ar fi camera de inspecție ce se găsea la fiecare casă silvică. Dimineața deșteptarea, spălarea, micul dejun după care șeful distribuia însărcinările. I se arăta fiecăruia pe hartă unde avea de clupat, de măsurat, de stabilit hotarul sau stâlpii lipsă de pe cutare linie somieră sau parcelară. Șeful ing. Pichlmayer mergea la descrierea arboretelor cu musafirul să-l introducă în "tainele" noastre. El avea totdeauna figurantul personal care îi ducea rucsacul cu mâncare până la prânz și după masă era trimis la cantonament să prepare cina pentru toți. El era și bucătar. Deci, seara la întoarcerea din pădure ne aștepta cu mâncarea caldă. El procura alimentele, el gătea, el servea masa, el spăla vasele și mai avea grijă și de rucsacul șefului pe care-l purta să aibă tot ce-i trebuie pentru prânz. După cină urma raportul fiecăruia, cum s-a descurcat de însărcinările primite dimineața și dacă totul peste zi a mers bine, fără mare oboseală, mai urma până la culcare și un mic tarocaș ... A doua zi totul se repeta, până se isprăveau lucrările în acest canton, după care urma mutarea în cantonul următor și așa mai departe.

Oaspetele nostru se arăta încântat de metoda noastră de lucru și mai ales de șeful echipei ing. Pichlmayer care coordona lucrările atât de armonios și echitabil, că nimeni nu avea prea mult sau prea puțin de lucru. Când era parcela de clupat mai mare, el spunea și orele cât durează, dacă nu plouă. Popescu Zeletin a insistat să primească și el astfel de însărcinări; să măsoare, să cluzeze, să raporteze, adică să treacă și aici prin toate ca orice începător. Ii plăcea mult hărțile făcute de mine. I-am arătat și lucrarea mea sinoptică "Ghidul istoriei universale din ultimul mileniu" la care lucram de 4-5 ani. Se vede că era un reflex al subconștientului la evenimentele ce se apropiau cu pași repezi. A studiat cu multă atenție graficul meu și l-a găsit foarte interesant și m-a îndemnat și m-a încurajat să-l duc la bun sfârșit ... Parcă presimțea și el ceea ce venea. De atunci nu l-am mai văzut.

Agresiunea nazistă asupra Poloniei din 1 septembrie 1939 ne-a surprins în ocolul silvic Codru Cozminului. Lucrările au fost imediat suspendate și noi rechemăți la Cernăuți. Aici am despachetat și am început lucrările de birou, însă n-am avut posibilitatea de a mă bucura prea mult timp de această binefacere că mă pomenesc cu ordin de chemare și pe ziua de 27 septembrie eram prezent la Institutul de Geografic Militar din București. Aici, în mai puțin de o săptămână am fost timis "pe zonă" la statul major al corpului 10 armată Dorohoi, secția foto-cartografică. Dar conducerea Fondului Bisericesc avea nevoie de mine și a intervenit să fiu desconcentrat și mobilizat pentru lucru la amenajarea pădurilor. Deci, în 13 decembrie 1939 mă văd iar la lucrările mele obișnuite, dar suspus la ordin ...

1940. Evenimentul din 28 iunie cunoscut de toată lumea mă găsește în plină activitate. Comitetul de conducere a Fondului Bisericesc ne convoacă și ne pune în vedere că noi cei mobilizați pentru lucru trebuie să procedăm la împachetarea arhivei și să venim cu ea la Vatra Dornei. Timpul stabilit de sovietici - zic ei - e de 4 zile. În acest interval aveam tot timpul de împachetat și de evacuat arhiva. S-au lăsat chiar și 240.000 lei pentru

acest lucru la mâna inginerului Pichlmayer. Ce eroare ! Ce crasă neînțelegere ! Cele 4 zile erau doar etapele de ocupare a terenului cedat al Basarabiei și Bucovinei de Nord. Odată ce trupele sovietice au intrat și au ocupat localitatea, nu mai mișca nimeni. Cei de la conducere stăteau în mașinile proprii sau în ale Fondului Bisericesc și dădeau dispozițiile de ultima oră. Demararea s-a făcut abia când au început să se audă tancurile sovietice. Si imediat ce administratorul general Constantinescu dispărea la orizont, locul i-a și fost ocupat de inginerul Tcaciuc - Delavale - cel despre care am mai vorbit în legătură cu pădurea seculară Slătioara ... Tare își mai dorea el să ajungă ceva mare și iată că i-a venit și timpul lui ... Pe de altă parte contabilul Ilnițchi aștepta și el plin de emoție pe noii stăpâni pentru a le preda tabelul cu cei peste 120 funcționari ai Fondului Bisericesc, scris la o mașină rusească, care trebuiau să fie chemați la lucru ... dar nu pentru a împacheta arhiva pentru a o transporta la Dorna, ci pentru a curăța birourile de astfel de arhivă și a o căra la gunoi ... Dar cu cele ce a urmat se pot umple sute și sute de pagini.

Inginerul Pichlmayer văzându-se încărcat cu o sumă de bani ce nu mai avea ce face cu ea, a găsit de cuviință s-o împartă la funcționarii prezenți ce se găseau la secția de amenajare sub formă de salariu anticipat pe 3 luni și celorlalți, cât a mai ajuns. Odată scăpat de această povară, omul și-a văzut liniștit de treabă, așteptând repatrierea împreună cu consăngenii lui. Eu, după câteva zile de zburci și frământări sufletești mă văd chemat de noul director Tcaciuc Antonie pentru a mă prezenta noului "guvernator al Bucovinei", inginerul Storosciuc Ioan pe care îl știam inginer silvic la C.A.P.S. Acesta îmi cere să-i fac o hartă a Bucovinei de Nord cu noile "leshozuri" organizate de el pentru a trimite forurile superioare din Kiev. Am protestat, ba că nu știu limba ucraineană, ba că îmi tremură mâna, dar n-am avut încotro, mai ales că îmi atașase și o activistă să mă învețe ucraineste. Dar asta era mai mult ca o santinelă, că lucrarea ar fi secretă ... Am lucrat în felul acesta vreo 3 săptămâni până a venit

de la Kiev un ordin care glăsuia că cetățenii care lucrează prin fabrici și întreprinderi trebuie să facă adeziune la statul sovietic. Cine nu face, nu mai poate lucra ... Iată-mă deci liber.

Venind comisia germană de repatrierea germanilor, după convenția încheiată între Reichul Germani și URSS m-am înscris și eu cu soția la paragraful Mischehe (căsătorii mixte). Rușii însă s-au opus categoric. "Guvernatorul" Storosciuc mă dăduse pe listă ca specialist ca să nu fiu lăsat să plec în Germania. Căpitanul neamț Winter s-a supărat foc și-i tot arăta paragraful, dar rusul cu șapca pe cap spunea "niet"! Am făcut plângere la Ambasada Germană din Moscova, dar răspunsul a venit după ce plecaseră comisia germană. Răspunsul era că ni se aprobase repatrierea la venirea altei comisii care n-a mai venit.

După plecarea nemților am fost solicitat să vin să lucrez. Cameristul venea în fiecare zi și mă chema la tov. director. Până la urmă am venit și ca să fiu lăsat în pace, am cerut și eu o sumă ce mi se părea fantastică ... 50 ruble pe zi. Spun asta că știam că pensionarul Kucharski nu avea mai mult de 50 ruble pe lună, șeful contabil avea 240 ruble pe lună, iar fostul guvernator Storosciuc - devenit tot mai mic cu fiecare nacialnic ce venea de la Kiev - nu avea decât 410 ruble pe lună ca inginer șef. Un conductor de tramvai avea 170 ruble pe lună. Si eu cer ... 1500 pe lună! Nu e fantastic ? ... Eram sigur că am scăpat.

Dar iată că directorul, după ce se mai scarpină pe cap și mai strigă "bahatu hroși" dispăre. Eu atunci merg la inginerul Pustelniac râzând și-i povestesc cum am scăpat de director și de hărțile lui. Dar nu trece jumătate de oră și directorul apare cu referatul aprobat cu 50 ruble pe zi. Zice "hut" (chipurile vorbea nemțește) "a vî arbeit noch hutter" ... Am rămas cu gura căscată și eu și Pustelniac. M-am apucat de lucru, dar tot nu credeam că mă vor plăti atâta. Si totuși m-au plătit. Cel mai scandalizat era contabilul șef când trebuia să-mi pună bun de plată pe chitanțele săptămânale. M-au plătit până am terminat aceste hărți aproape 2 luni. Așa mi-

am făcut bai de rezistență, dar și ura rușilor care mă făceau speculant prin faptul că aș fi profitat de nevoia ce o aveau ei de mine ...

1941. Autoritățile mă aveau în vedere ca unul ce nu vreau să lucrez. M-au chemat și mi-au pus pe acte o ștampilă "bez robot". Eu le arătam hârtia primită de la Ambasada Germană din Moscova și mă lăsa în pace. Deci tăiam frunze la câini ... Dar în această calitate mai aveam un "coleg" pe ... fostul "Guvernator al Bucovinei de Nord" Storosciuc Ioan care anul trecut dispunea de mine și-mi spunea că trebuie să învăț rusește. Prima treaptă pe care a scoborât-o a fost atunci când a venit peste el guvernatorul venit din Kiev. După aceea scobora mereu cu fiecare nou venit din Kiev până a ajuns dat afară și întreb de unde are averea ? ...

La izbucnirea războiului, chiar în primele momente, dimineață la ora 4, o bombă inamică mi-a spulberat locuința. Locuiam lângă aeroport și bombele mai cădeau și pe alături. Bucătărioara mea de vară unde mă oploșeam cu soția a zburat ca o bășică de săpun. Am văzut întâi numai roșu, apoi negru și încet-încet luminându-se de praf și fum ne vedem sub cerul liber cu ceva praf și moloz peste noi. Eu aveam câteva răni ușoare și soția niciuna. Deci era o bombă cu noroc, dacă se poate vorbi așa. Norocul o dată era că am scăpat cu viață și a doua că am putut fugi să ne ascundem în sat la Horecea de cei ce se pusese pe urma noastră. Aici mai contribuiau și vecinii care ne-au furat tot ce mai aveam și dând informații urmăritorilor, aveau interes să scape de noi. Dar eu n-am ieșit din cocina de porci unde am stat 2 săptămâni, decât atunci când am auzit clopotul catedralei din Cernăuți. Rămăsesem într-un costum de haine ponosit, fără lenjerie, fără bani, dar fericit.

Imediat după trupele române au sosit și fondiiții noștri de la Dorna. Abia m-au recunoscut. Așa eram de slab. Am activat la reșezarea birourilor, la strângerea mobilierului Fondului Bisericesc răspândit în tot Cernăuțul și după ce totul a fost restabilit, am plecat la campania pentru revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Putna unde trebuia făcut încă de anul trecut. Dar de astă

dată făceam amenajarea fără nemți. Dacă treaba încă mergea foarte bine se datorește faptului că în fruntea secției încă mai era bătrânul părinte și ocrotitor al pădurilor Franz Czech. El se refugiase de la Cernăuți numai cu rucsacul pe spinare la 74 de ani. În Germania nu se putea duce că era chiar ceh așa cum îi era și numele. De stat pe loc tot nu-i convenea că ura pe invadatori. Apoi frumoasele păduri de molid în majoritatea lor erau dincolo în sud. Și dacă avea bergstocul în mână și rucsacul în spinare în pădurea seculară, ce-i mai păsa ? ... Imi povestea el că în tinerețe se înfunda într-un ocol silvic din cele mai mici de 3-4 mii de hectare și nu mai vedea orașul decât după ce avea toate lucrările terminate care durau 3-4 luni. Făcea el singur toate măsurătorile de amenajare definitivă, descrierea arboretelor, raportarea, reducerea la orizont, cluparea, el și câțiva figuranți. După cât l-am cunoscut, în ce privește cinstea și corectitudinea îi erau în sânge. A lua bacșiș era un lucru degradant și demn de dispreț. A lucra cinstit, a-ți face datoria, a fi harnic, e ceea ce putea fi mai frumos și mai laudabil. De aceea nu se împăca de loc cu subalternii chiulangii.

Dintre cei ce s-au repatriat, mai importanți erau dr. Scharbert și ing. Pichlmayer. Primul era un om închis, necomunicativ, solitar, dar muncitor. Muncea de unul singur ore întregi fără să scoată o vorbă, învăluit în știința lui, având parcă frică să nu i-o fure cineva. În viața de familie era celibatar convins. El cu un frate și cu o soră și-au construit o casă cu 3 camere, bucătărie și baie. Deci fiecare cu camera lui și de rest se serveau în comun. El însă evita să spună că e celibatar. Mai curând spunea că e Freier. Prin cuvântul Freier, în limba germană se înțelegea că e unul care caută să se însoare. El însă nu căuta și nici ceilalți frați. Deci toată viața au rămas "Freierii" ceea ce s-ar încadra mai repede în înțelesul românesc ... Tot celibatar era și bătrânul Czech, numai că el nu era prea convins ... El mai avea un fel de familie. A crescut și a școlit două fete, dar nu le-a dat numele. În schimb se lăuda cu orice ocazie : "Ich bin zu haben" ... Adică e gata oricând să se însoare. De alt fel dr. Scharbert era mare

specialist, cu multă dragoste de meseria lui, devotat și loial. Probă cum a salvat el registrul coordonatelor și l-a depus la Ambasada Română din Berlin.

Ing. Pichlmayer era fiul mai mare din cei 3 copii ai brigadierului silvic Pichlmayer din Revna. Om bun și blând ca pâinea cea caldă, spuneau figuranții. Timp de 12 ani cât am lucrat împreună, nu l-am auzit ridicând tonul, nu l-am văzut nervos, înfuriat, sau să înjure pe cineva. Calm și îngăduitor impunea subalternilor profund respect prin blândețe. Nu era șovin, nu era închipuit sau încrezul în superioritatea sa ca majoritatea nemților. În schimb era profund devotat meseriei de silvicultor pe care o cunoștea atât de bine. Limba română și-o însușise atât de bine încât, când îmi dădea să-i citesc articolele ce le scria pentru revistele de specialitate ca să-i corectez eventualele greșeli, eu nu aveam decât cuvinte de laudă. Ca muncitor era de o hărnicie împinsă până la sacrificiu. Când se întâmplau ploii mai îndelungate, noi nu puteam lucra în pădure. El însă se ducea așa pe ploaie la descrierea arboretelor ca să aibă ce ne da de lucru și venea acasă ud până la piele. Deci pe el ploaia nu-l putea ține în casă. A făcut el așa până l-a prins o pneumonie serioasă cu spitalizare și de atunci era mai precaut. După război se stabilise în Linz. Recunoscându-i-se toate calitățile, a avansat până la cel mai înalt grad de Hofrat. Am corespondat cu el până la moartea sa din 1973. Acești doi oameni și cu bătrânul insp. gen. Czech, erau stâlpii pe care se sprijinea întreaga amenajare a pădurilor bisericești.

La revizuirea amenajamentului din ocolul silvic Putna era șef bătrânul inspector general Czech secundat de tânărul ing. T. Botezatu ... În sfârșit apare și un român în locul nemților cu aceleași calități : studios, harnic, priceput și iubitor de pădure. După întreruperea fără voie de un an, această campanie mă reînviara și mă făcea mai optimist. Imi aduceam aminte din anul 1930 când am mai făcut pe aici revizuirea amenajamentului. Dar de atunci au trecut atâția ani, atâtea evenimente dureroase pe plan mondial ne-au zgudiut. Atunci era pace și

liniște în toată lumea. Acuma războiul apocaliptic cu lacrimi, sânge și moarte.

In anul 1942 am făcut revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Argel. Eram singur cu insp.gen. Czech. La plecare în campanie, directorul Fondului Bisericesc ing. Dan Ilie îmi spune : “D-ta vei fi ca majorul companiei. Bătrânul face descrierea și celelalte, măsurători, clupajul, hotare, muncitori, plăți, răspunzi D-ta”. Ca ajutoare ni se detașase 2 elevi de la Scoala silvică din Rădăuți. Am instruit pe unul la instrument și pe altul la clupă. Treaba mergea încet. Bătrânul șef era mai eficient și trecea înainte din canton în canton lăsându-mi fițuici scrise gotic de cele ce trebuie făcute. Ing. Botezatu era mobilizat. Am lucrat așa peste o lună și se pusese totul pe roate, când la centrală se simte lipsa mea. Ce e de făcut? Il rechemăm pe Spătaru, trebuie să-l rechemăm și pe Czech ... Dar eu am explicat directorului că nu e nevoie. Lucru poate merge și fără mine că pe cei 2 băieți i-am instruit și sub directa supraveghere a șefului, treaba va merge.

La Cernăuți se organiza o expoziție care trebuia să arate ce s-a realizat într-un an de zile de la reșezarea administrației românești. Aici vorbeau graficele și acestea trebuiau făcute de mine. Inginerul Gârbu era însărcinat cu reușita expoziției și el condiționează aducerea lui Spătaru, chiar dacă stopează amenajarea ... Am muncit și aici zi și noapte dar la inspecția mareșalului am ieșit foarte bine. Am primit și un premiu echivalent cu diurnele ce le primeam pe teren. Bătrânul s-a descurcat bine cu cei 2 băieți instruiți de mine și treaba a mers.

In anul 1943 s-a făcut revizuirea amenajamentului în ocoalele silvice Vicovul de Sus și Cuciurul Mare de către echipa condusă de ing. Botezatu și în ocolul silvic Frătăuți de către echipa condusă de insp.gen. Czech în care eram și eu, ca și anul trecut 1942 la Argel. Dar aici era ultima lui campanie de amenajare a pădurilor în al 55-lea an de servicii. Mergând cu el prin pădure îmi povestea multe lucruri interesante în legătură cu amenajarea pădurilor, știind că eu nu sunt silvicultor și nu-i pot lua locul. Apoi în îndelungata lui carieră, desigur că vedea

pădurea cu alți ochi decât mine. Eu admiram un arboret minunat de frumos ca o grădină, cu molizi drepti ca lumânarea, netezi și fără crăci până sus, de o vârstă mijlocie. El începe să-mi povestească despre acesta de când era “Schlag” - (parchet) și el “Forst-eleve” (inginer stagiar) din 1888-1889 unde ar fi condus plantația ... și iată ce pădure frumoasă a ieșit. Asta e bucuria cea mai mare a unui silvicultor - spunea el - să-ți poți vedea roadele străduinței tale. Terminând lucrările în Frătăuți, am trecut la revizuirea amenajamentului în ocolul silvic Cuciurul Mare sub conducerea inginerului Botezatu. Dar toate lucrările noastre din această campanie n-au mai servit la nimic.

In anul 1944 odată cu începutul primăverii, ne-am refugiat în regiunea diagonal opusă a Banatului, la Sânnicolaul Mare. Aici am trăit sub presiunea evenimentelor. După 23 august am fost ocupați de unguri și eliberați de armata sovietică, apoi iar ocupați de armata germană și iar eliberați de armata sovietică. În înțeleștarea acestor 2 giganti am trăit clipe de groază. Prin pivniți, prin adăposturi, pe sub pământ ascultam îngroziți pocnetul obuzelor și urutul clădirilor în dărâmare ce se petrece deasupra noastră. A trecut de 4 ori frontul peste noi, dar cel mai ucigător val a fost cel de al 3-lea când ne-a invadat nemții ce se retrăgeau din Balcani. Lupta a ținut de seara până a doua zi la ora 11. Când am ieșit din adăposturi aveam peste tot o viziune de apocalips. Peste tot morți împrăștiați sau în grămezi și atâta sânge. În afară de cadavre întregi, bucăți disparate de carne printre dărâmături, fragmente de om, capete, bucăți de uniforme prin copaci. La un vecin jumătate de cal în pod pătrunsă prin acoperiș, mai departe o minge mare de carne perfect rotundă căzută de undeva. Imprejur nimic suspect, nici o urmă de violență. Ce o mai fi și asta? Un cap de om învelit în carne venit în zbor de departe. Carnea era formată din coșul pieptului, dar fără nici un os. Probabil un obuz explodat în pieptul soldatului a produs astfel de minune. Ce groaznică mașină a morții ! Ce groaznic e războiul !

Dar după o noapte fără pocnituri, dimineața în zori ne pomenim cu altă surpriză : patrula de SS-iști cu automatele încărcate umblau din casă în casă să scoată pe toți bărbații valizi - indiferent de vârstă - să iasă la îngropat morții. Cine nu răspunde la chemare va fi împușcat ... Abia acum am văzut că această unitate în retragere erau SS care nu fac prizonieri. Deci în cea mai mare grabă adunarea în fața primăriei; care cu căruțe, care cu lopeți sau brancarde. Eu m-am asociat cu un pădurar cunoscut și ne-am agățat de o căruță și am ieșit la câmp ... mai mult aer, mai puțini morți. A doua zi am trecut și noi la săpat gropi; cadavrele începuse să miroasă. Dar noi ne-am dus în cimitir la gropi individuale, nu la groapa comună. Această groapă comună încadrată de SS-iști întrecea orice închipuire. Lată de vreo 4 m, adâncă de vreo 3 m și lungă la infinit. Pe fundul gropii morții erau așezați în două șiruri, stropiți cu var, peste care se arunca un strat de pământ de 30-40 cm. Peste acest strat, alte șiruri de cadavre, iar var, iar pământ și abia după al 3-lea rând se arunca pământ până la completa nivelare a gropii. Dar groapa cu cât se astupa la un capăt, pe atât se lungea în capătul opus. Pământul rezultat de la săpători era aruncat peste alte șiruri de cadavre ce îi urma, așa că trebuia mergea "non stop" ... Nu se făcea nici o identificare, nici o numărătoare. Cu ce era îmbrăcat, cu aceea era îngropat. În trei zile totul era sub pământ. Ocupanții au mai stat vreo 4 zile; au mâncat, au băut și într-o noapte au dispărut. Nu sfătuia pe nimeni să meargă cu ei, chiar pe consângeni. "Atât mai trăim cât mai avem arma în mână" ziceau ei. Armata sovietică i-a urmărit de la distanță, fără să angajeze lupte.

In anul 1945, la 6 martie - odată cu venirea guvernului Grozea la putere - am pornit și noi spre Câmpulung Moldovenesc unde ni se fixase sediul Administrației Fondului Bisericesc. Drumul până la destinație îl făceam cu un tren special așa-zis "forestier" cu care am mers vreo 3 săptămâni. Ajunși la Iași a trebuit să ne imbarcăm în vagoane rusești că linia se lățise, pentru trenurile rusești, chiar până la Dorna. Dar rușii nu aveau vagoane suficiente ca să poată intra

tot trenul nostru. Comandantul trenului nostru forestier era inginerul Savițchi care insista să ne dea vagoane suficiente și cât mai repede pentru a ajunge cât mai repede la destinație pentru producerea materialului lemnos. Dar vagoane nu erau decât de câte 50 tone în care trebuia să intre tot trenul nostru. Deci, la reîmbarcare fiecare se grăbea să prindă locul mai bun și să-și asigure bagajul, cu care ocazie s-a produs o busculadă de nedescris. Am văzut niște preoți înțeleștați ca pe ring și aruncându-și invective ca la ușa cortului. Sacii cu făină și butoaiele de vin nu mai încăpeau și mai rămâneau în gară. În noul nostru vagon eram numai ... mireni, așa că ne-am învrednicit să punem și noi mâna pe un butoiș abandonat, care tare ne-a prins bine în gara Ițcani unde am poposit vreo 2 zile din lipsă de locomotivă. Se știe că așteptatul prin gări e tare plictisitor. Dar când se întâmplă ca să mai ai pe lângă tine așa un butoiș ca și căzut din cer ... alt fel stau lucrurile. Cele două zile au trecut pe nesimțite prin cântece laice; cu toate că vinul era popesc ... Inginerul Motrescu dădea tonul care totdeauna era "major" adică vesel, măreț și impunător! ... Si odată cu golirea butoișului, pornește și trenul, care ne-a dus până la Gura Humorului unde era cap de linie. De la Humor la Câmpulung am dus bagajele cu căruțele și noi am mers pe jos. Călătoria a durat de la 6 martie la 25 martie. În Câmpulung am făcut instalarea birourilor, a locuințelor și începerea unei vieți mai liniștite.

Seful secției de amenajare era inginerul inspector silvic Krzanowski Miron, fostul șef al secției cadastrale. Cum secția cadastrală s-a contopit cu cea de amenajare, el devine șef, dar fără a fi specializat în amenajarea pădurilor. Bătrânul amenajist Czech era în refugiu la Lugoj. Dacă era cu noi la Sânnicolau, ar fi venit și el cu trenul nostru și era altă situație. Dar noul șef al amenajărilor nu era bucuros să-l aibă pe Czech aici la Câmpulung de teamă să nu-i ia locul. Ar fi vrut ca Czech să-l ajute dar să nu se miște din Lugoj ... așa, cumva, prin corespondență. Czech la rândul său își cunoștea valoarea și importanța specialității sale și ținea la preț. El vroia să facă contract

cu Fondul, să primească pentru munca sa un salariu substanțial, fără cumularea pensiei pentru care a muncit o viață întreagă ... Si timpul trecea scrisorile curgeau, dar amenajarea nu se făcea. Deci 2 ani fără amenajare.

Dar dacă nu am făcut amenajare, în schimb am făcut ... "profesorat" la care nici nu m-am gândit vreodată. Liceul de Construcții Civile și Edilitare care se stabilise în Câmpulung ducea lipsă de cadre didactice. Directorul liceului umbla din instituție în instituție căutând persoane cu pregătire care ar putea suplini catedrele vacante. Directorul Fondului, regretatul inginer Tibu, mă recomandă că aș putea face față la catedra de desen ornamental, artă decorativă, perspectivă etc. Dar Fondul nu se poate lipsi de mine, ci doar în afară de orele de serviciu. Directorul liceului e de acord să-mi fixeze orele în afara orelor de la Fond. Dar eu nu sunt de acord că nu-s pregătit pentru asemenea sarcini. Directorul insistă să mă prezint la liceu. Eu mă duc să-i spun că nu pot primi această sarcină. Mă prezint la directorul de studii, inginerul Gruber și-i spun că nu pot primi. El zice să mergem la director. Pune mâna pe catalog și o pornim către director. Eu mă gândeam să fiu categoric : nu pot și gata! Si mergând așa pe sala cea lungă, Gruber se oprește, deschide o ușă și mă invită politicos : -"Poftiți domnului profesor". Dar în loc de director era o sală de clasă plină de elevi de 14-15 ani care au sărit în sus ca semn de respect ...

- "Domnul profesor Spătaru în locul profesoarei bolnave. La revedere domnule coleg" și-mi întinde catalogul ...

Am rămas încremenit. Peste 40 de elevi mă sfredeleau cu ochii. Să fug? Ce rușine, ce haz ar face elevii. Cu încetul îmi revin ca după o lovitură primită în cap. Mă sui tacticos pe catedră ca și cum ni-ar fi fost familiară, deschis catalogul și încep a striga pe fiecare, a îl privi îndelung - ca să treacă timpul - și apoi a umbla printre ei și a-i întreba ce au făcut la ultima lecție cu doamna profesoară ... Eu însă așteptam cu nerăbdare să sune clopoțelul să mă salveze din acest coșmar. Si iată-mă cu catalogul în mână

intrând în cancelarie. "Colegii" mă așteptau cu gura la urechi de râs, în cap cu Gruber.

- Cum a mers botezul ? ...

Si am avut o catedră întreagă cu orele de predare în afară de orele Fondului. Numai că pentru o oră de predare trebuia ca eu să mă prepar 2-3 ore plus cele 8 ore de la Fond. Era istovitor.

In anul 1946 am terminat cu bine anul școlar, cu examene de fine de an, cu expoziție de desene, planșe în perspectivă, artă decorativă etc. care a fost admirată. Si cum am luat vacanța de vară am plecat la amenajarea pădurilor. Felul meu timid și retras între profesorii de carieră în care nu mă puteam număra, a avut o interpretare eronată din partea lor. Mă credeau fudul, îi desfid, îi țin la distanță...păcatele mele. De la Fond mai erau astfel de suplinitori ca Prelipceanu, ing. Lascăr Cotlarciuc, încă un tânăr inginer, că se mândrea șeful Krzanowski: "4 profesori de liceu am în serviciul meu"! Aceștia erau fondaști de ai noștri care mă cunoșteau mai bine și nu mă înțelegeau greșit. In anul acesta am făcut amenajarea în ocoalele silvice Mănăstirea Humorului și Frasin, având ca șef de echipă pe tânărul inginer Ichim Radu. Acesta, studios și harnic, căuta să pătrundă toate tainele pădurii. Bun și atent cu subalternii, era iubit, respectat și ajutat de aceștia în greua misiune ce I se încredințase. Era anul acela greu, secetos, lipsă de alimente, pădurile sfârtecate de obuze, mine de tanc îngropate sau ancorate, obuze de branduri aruncate, de schelete omenești lucind la soare pe coclăurile Scorușețului, a Bobeicii, unde moartea pâdea la orice pas. In astfel de împrejurări am făcut noi amenajarea și am dus la bun sfârșit însărcinările avute.

In vara acestui an s-a stins din viață bătrânul părinte al pădurilor, inginerul inspector general Franz Czech în vârstă de 80 ani, în refugiu la Lugoj, departe de Codrii Bucovinei pe care i-a iubit atât de mult. Acești 2 ani de inactivitate și nostalgie, l-au doborât ca furtuna pe un copac preexistent.

In anul 1947 am făcut revizuirea amenajamentelor în ocoalele silvice Iacobeni, Dorna Candrenilor și Vatra Dornei, sub conducerea - de această dată - a inginerului

Botezatu Teodosie întors din străinătate. Mai erau ing. Puiu, ing. Ichim, ing. Bereziuc și tânărul ing. stagiatar Colibaba. Pădurile acestor ocoale erau formate din trupuri izolate și răspândite la distanțe mari, așa că și echipele noastre trebuiau să lucreze izolat, care pe Teșna, pe Diaca, pe Coșna, Poiana Stampei sau Colbu. Pe la începutul lunii octombrie mă găseam cu Bereziuc și Colibaba pe pârâul Colbu la o casă forestieră când a nins o săptămână neîntrerupt și s-a pus o zăpadă de 3 m de credeam că se sfârșește lumea. Dar în noiembrie nu mai era pic de zăpadă.

În acest an am avut și eu satisfacția ca, după 25 ani de serviciu să mi se recunoască meritele și să fiu încadrat ca operator cartograf șef egal în salarizare cu inginer șef, sau șef de servicii administrativ. Că aveam 50% clasa I-a pe CFR reducere, se mai poate uita. Dar că mai primeam ca "Deputatholz" 30 m. St. lemn de foc esență tare gratuit pe an, nu pot uita. Dacă cineva mi-ar spune astăzi asemenea povești, nu l-aș crede dacă n-aș fi fost și eu un asemenea beneficiar.

În anul 1948 făceam amenajare în ocolul silvic Moldovița sub șefia inginerului Botezatu cu ing. Bereziuc, ing. Ciobanu și ing. Schipor. Dar acum nu mai era obișnuita amenajare de altădată ci - în urma etatizării pădurilor - trebuia să măsurăm și să evaluăm pădurile particulare ca și o amenajare definitivă pentru a le îngloba la celelalte păduri ale Fondului și acelea trecute la stat. Dar dispozițiile se schimbau rapid. Conducerea găsește că suntem necesari la Sesuri în Maramureș unde numai un singur proprietar particular, Pop Simion, avea nu mai puțin de 40.000 hectare neamenajate. Deci, toți amenajștii trebuiau concentrați acolo formându-se un centru de amenajare mai mare. Seful acestui centru era ing. inspector silvic Gârbu Ștefan. Afară de echipa noastră mai erau concentrate și altele, venite din alte regiuni. De la noi era ing. Ciobanu Petre, ing. Schipor, ing. cadastral Marcineac și mai mulți brigadieri silvici. Erau și niște ingineri din București care lucrau pe hărți militare la scara 1:20000, Planuri directoare de tragerea artileriei. Nu era nici un fel de triangulație și

se lucra grafic cu busole cu ac magnetic care au fiecare altă deviație. Raportarea, asamblarea și repartizarea erorilor trebuia s-o fac eu și nu era de loc ușor. Seful cu o sumară descriere a arboretelor și cu controlul echipelor era mereu pe teren. Lucrările s-au prelungit până aproape de Crăciun cu zăpadă și frig până la 30 grade minus. Fiecare căuta să fugă și dădea peste cap. Gârbu îi urmărea ca un cerber. La terminare, lucrarea trebuia predată - în cazul celor veniți din alte părți. Seful mă pune pe mine să fac recepția măsurătorilor. Deci, nimeni nu putea pleca fără iscălitura mea. Cu ai noștri mă descurcam ușor. Dar cu cei de la București, cum era inginerul Dorin, era imposibil. Un petec de hartă militară cu niște încercuiri făcute cu creionul erau "ridicările". Scara 1:20000 = 1 mm = 20 m. Eu nu primesc, Gârbu nici atât. Bucureșteanul face scandal ... "Ce vrei D-le să-ți măsoar Camceatca" ... ?

Impresiile mele despre inginerul Gârbu Ștefan erau foarte bune. În serviciu era exigent, aspru cu chiulangii și cei necinstiți, dar bun și îndatoritor cu cei muncitori și cinstiți. Zelos cu executarea însărcinărilor primite și devotat instituției până la sacrificiu. Subalternii îl caracterizau ca "cel mai credincios câine al stăpânului". La Fondul Bisericesc era inspector de control pe la ocoale și adjunct la serviciul personalului. Într-o inspecție l-a găsit pe un frate al său care era brigadier silvic, cu niște nereguli, nu prea importante. Totuși i-a făcut acte de dare în judecată. La ocolul silvic Jucica era un șef de ocol Isopescu Aurel, inspector general în pensie care mai făcea și serviciul de șef de ocol. Vine Gârbu în inspecție și găsește nereguli chiar la administrația ocolului. Atâta ce l-a umilit și l-a batjocorit pe bietul bătrân față de brigadierul silvic Polisciuc. Acest brigadier era deștept și aprig în serviciu, ceea ce îi plăcea mult lui Gârbu. Cu ocazia altor inspecții îl făcuse conductor. Acuma Gârbu face un examen sumar să vadă cine ar fi mai apt să conducă ocolul, Isopescu sau Polesciuc ? Intrebările curgeau cam așa :

- Ce faci, D-le inspector general, în cazul când tai copacul acesta ?

- In cazul când tai copacul acesta fac așa ... așa ... așa ...

- Nu-i bine ! Ia spune tu Polesciuc.

- In cazul acesta fac așa ...așa

- Foarte bine! Așa este! De azi

înainte tu ești șef de ocol, să știi! Tu răspunzi de gestiune, de plăți, de furnizori ... de totul ... Domnul inspector general o să-ți fie ajutor.

Desigur, dialogul e dur, dar o fi pe măsura celor descoperite. El era aspru cu delicvenții și mai ales cu aceia minoritari ce mai aveau și atitudini antiromânești. Unul din aceștia a intrat în biroul său la Administrația Fondului, când toți salariații erau în plină activitate de serviciu, a scos revolverul și a tras. Dar emoția fiind mare, mâna îi tremura și glonte n-a nimerit în inimă cum vroia ucigașul, ci în partea inferioară a corpului. După o lună de spitalizare Gârbu era pe picioare și-și urmărea delicvenții cu mai multă îndârjire.

Odată cu terminarea lucrărilor de teren la Pop Simion ne-am apucat de lucrările de birou. Aveam de făcut o mulțime de planuri și eu eram singur în această specialitate. Unitatea din care făceam parte când am plecat pe teren, între timp se volatilizase ca efect al naționalizării. Plecasem pe teren de la "Domeniile Bucovinei" și mă întorceam la altă instituție cu altă încadrare, Inspectoratul Silvic. Aici aveam un inginer silvic ca șef, numit Ștefănescu, pe care nu l-am văzut până atunci și nici de atunci încoace. I-am arătat vastitatea lucrărilor și i-am sugerat ideea de a lua niște studenți de la Institutul Silvic proaspăt instalat în localitate, care ar fi mai dotați la desen. Ideea a fost acceptată și printre studenții veniți în ajutor era unul mai bărbătos, numit Nastac. Acesta părea a fi șeful echipei. I-am instruit ce este de făcut și cum, dar mai ales pe șeful lor pe care l-am făcut responsabil. În felul acesta treaba a mers - dacă nu așa de bine - în schimb, destul de corect și lucrarea a fost terminată la timp.

In anul 1949 primăvara, după ce am fost gata cu amenajamentele din anul trecut, Inspectoratul Silvic Câmpulung unde eram încadrat, se desființează și toți salariații trec la "Oficiul de Plasare a Brațelor de Muncă. Dar șefii centrelor de amenajare mă căutau care

mai de care să mă angajeze. Inginerul Hager mă căuta pentru Centrul Dornele și inginerul Cârlea pentru Centrul Panaci. Dar - după noile dispoziții - nu cu plata lunară ci cu plata în acord ... M-am angajat la ambele centre cu plata în acord și făceam naveta, când la Panaci, când la Dorna Candreni.

Am lucrat așa toată vara și în octombrie, noiembrie și decembrie în București la minister cu șefii de centre pentru predarea lucrărilor. E drept că prin sistemul acord câștigam mult mai bine decât cu salariu lunar, însă această muncă la întrecere era istovitoare care îți ruina sănătatea.

In anul 1950 în ianuarie fiind încă la București, mi s-a propus ca să rămân încadrat la Ministerul Silviculturii, dar am refuzat din lipsă de locuință în București. Am venit la Câmpulung Mold. unde m-am angajat la OPEIL, fără a mai lucra în specialitatea mea. Aici nu mai era loc nici de cartografie și nici de topografie, ci de construcții civile. Aici era șef inginerul Doiciu, un desăvârșit constructor de la care se puteau învăța multe. Salariul nu era prea mare, dar eram sigur pe el. Aici trebuia să fac proiecte de clădiri, devize, ceea ce pentru mine era o noutate pe cât de interesantă, pe atât de plăcută și căutam să le pătrund cât mai bine.

Dar iată că începe primăvara și odată cu păsările călătoare, apar în Câmpulung și amenajistii de pădure care mă caută ca iarba de leac ... Șeful centrului de amenajare Câmpulung, inspector silvic Titus Nicoară, împreună cu ing. Tins vin să mă angajeze. Eu însă, de bine, de rău, am un serviciu și nu-l pot părăsi, cu toate că nu-i specialitatea mea. Amenajarea e trecătoare și eu vreau să am un serviciu stabil și liniștit. Atunci vin ei cu propunerea să mă angajez pe timpul liber. Adică ei îmi plătesc salariul întreg ca și la ceilalți operatori și eu să le fac zilnic norma stabilită de reduceri la orizont și raportări, fără să-mi fixeze orele, numai să mă încadrez în normă. Eu însă cu dexteritatea ce o aveam am ajuns să fac norma celor 6 zile lucrătoare numai duminica. Cu cercul meu de redus la orizont făceam norma pe o zi numai într-o oră și tot așa cu raportorul automat fixat de masă. Am lucrat în felul acesta toată vara până la

terminarea lucrărilor când eram nsistent solicitat să vin la București. Dar cum eu eram sătul de București cu lipsa de locuințe și cu promiscuitatea camerelor de inspecție, am recomandat în locul meu pe un băiat bun și talentat pe care îl aveam la amenajare prin anul 1946-1947 și pe care îl învățasem cartografie și topografie și care era tare dornic să scape de pădure. Acesta era brigadier silvic în cantonul Valea Caselor și se numea Jucan Viorel. A fost el tare bucuros de propunerea mea. Seful imediat l-a cerut, transferul s-a aprobat și iată-l prezent la Centrul de Amenajare Câmpulung căruia - după un scurt instructaj - îi predau toate lucrările cu care pleacă la București.

Acolo a avut el ocazia să arate ce poate. Era liniștit, atent, ascultător și supus. De hărnicie nu mai vorbesc că totdeauna se întrecea pe sine, ceea ce l-a ridicat mult în ochii șefilor. A fost încadrat proiectant, a executat lucrări deosebit de frumoase, fapt pentru care a fost propus pentru a face facultatea muncitorească să devină inginer. A făcut-o și pe aceasta cu mult succes, a candidat apoi la Institutul de Arhitectură "Ion Mincu" reușind printre cei dintâi, ca după 6 ani chiar terminând printre cei dintâi. Dar râvna lui la învățătură și pasiunea pentru arhitectură l-a consumat mult. Stătea la planșetă zi și noapte, mai ales în ultimii ani la desăvârșirea specialității, uitând de foame, uitând de somn, uitând de lume, cu încă câțiva microbiști, până când direcția a ajuns ca la ora 1 noaptea să le taie lumina ca să meargă la culcare. Din 15 candidați admiși cu facultatea muncitorească au absolvit numai 3 printre care el primul. Deci Jucan Viorel, brigadierul silvic de pe Valea Caselor, se vede cu diploma de arhitect a prestigiosului Institut Ion Mincu, cu un viitor strălucit în față. Dar după 2 ani de producție - numai 2 ani - se îmbolnăvește de stomac și în câțiva ani se stinge de cancer. Am regretat mult după acest element înzestrat, căruia îi urmăream evoluția. Avea focul sacru și ar fi ajuns un arhitect celebru dacă n-ar fi fost consumat de propriul său foc sacru.